

Sotsiaalministeerium,
Regionaal- ja Põllumajandusministeerium

19. jaanuaril 2024. a

Ettepanek Kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu täiendamiseks

Regionaal- ja Põllumajandusministeerium on saatnud kooskõlastamiseks kuni 30. jaanuarini 2024.a kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu.

MTÜ Kuldne Liiga kui sotsiaalministeeriumi strateegiliseks partneriks oleva vanemaealiste huvikaitsevõrgustiku eesistuja kutsus kokku 19. jaanuaril 2024 koosoleku, kus arutati antud eelnõu. Võrgustikus osaleb 23 organisatsiooni ja asutust ja nende loetelu leiab: <https://liiga.ee/vanemaealiste-huvikaitse/strateegilise-partnerluse-vorgustik/>

Vanemaealiste huvikaitsevõrgustik teeb ettepaneku täiendada eelnõu:

1. § 1. punkti 11) ja lisada omavalitsusüksuse ülesannete loetelusse ka töö ennetav ja arendav töö vanemaealistega (vanemaealistetöö?) ning sõnastada lõige järgmiselt:

„(1) Omavalitsusüksuse ülesanneteks kohaliku elu korraldamisel on korraldada vallas või linnas ka sotsiaalhoolekannet, haridust, kultuuri-, spordi- ja noorsootööd, **ennetavat ja arendavat tööd vanemaealistega**, elamu- ja kommunaalmajandust, veevarustust ja kanalisatsiooni, heakorda, jäätmehooldust, ruumilist planeerimist, valla- või linnasisest ühistransporti ning valla või linna teede ehitamist ja korrashoidu, kui need ülesanded ei ole seadusega antud kellegi teise täita. Omavalitsusüksusele täitmiseks pandud ülesannete üldine sisu ja pädevus kehtestatakse seadustes ning seaduste alusel antud õigusaktides. Kui seaduses ei ole nimetatud, mis on omavalitsusüksusele seadusega pandud ülesande täitmise üldine sisu ja pädevus, määrab omavalitsusüksus selle ise.“

2. § 1. punkti 110) lõige 2 punkt 1 ja sõnastada see järgmiselt:

„(2) Arengukava koostatakse valla või linna kohta ja selles esitatakse vähemalt:
1) majanduse, ettevõtluse, sotsiaalse ja looduskeskkonna ning rahvastiku ja selle tervise arengu, hariduse-, kultuuri-, noortevaldkonna **ning vanemaealistega tehtava töö** pikaajalised suundumused ja vajadused;“

Põhjendus:

Vabariigi Valitsuse 23. veebruaril 2023 vastu võetud Heaolu arengukavas 2023–2030 püstitatakse eesmärk, et „Vanemaealised on ühiskonnas sotsiaalselt kaasatud, neile on tagatud võrdsed võimalused ja nad on majanduslikult hästi toimetulevad.“ Nende vanemaealiste, kes on tööturult lahkunud, sotsiaalne kaasatus sõltub suures osas kodukoha kogukogukondadest.

Arengukavas tuuakse esile vananeva ühiskonna väljakutsed ja võimalused. Teame, et:

- 65-aastaste ja vanemate inimeste osakaal suureneb 2040. aastaks 25,6%-ni;

- Vanemaealised on võrreldes ülejäänud elanikkonnaga suuremas vaesusriskis. Keskmine vanaduspension (2021. aastal 551 eurot) moodustab keskmisest netopalgast umbes 40%, mis tagab vaid baassissetuleku.
- Laialt on levinud stereotüüpne mõtlemine vanemate inimeste kohta ja need mõjutavad vanemaealiste elukvaliteeti ja heaolu. Vanemaealiste kitsas roll ühiskonnas ning ühekülgne kujutamine soodustab vanuseliste eelarvamuste ja stereotüüpide teket.

Heaolu arengukava 2023 – 2030 tegevussuunad näevad ette mitmesuguseid tegevusi vanemaealiste enamaks kaasamiseks, heaolu suurendamiseks ja ennetava sotsiaaltöö edendamiseks.

Nende seas:

- arvestada vanusesõbraliku ühiskonna põhimõtetega, võimestada vanemaealiste huvikaitse- ja esindusorganisatsioone ja nende võrgustikke, toetada vanemaealiste esinduskogude loomist, edendada vanusesõbraliku ühiskonna kujundamist ja juurutada vanusesõbraliku ühiskonna põhimõtteid;
- tugevdada kohaliku tasandi ennetustööd ja vabatahtlikku tegevust, sealhulgas leppida kokku kohalike omavalitsuste roll ja vastutus ning muuta vanemaealistele suunatud ennetav sotsiaaltöö aktiivsemaks;
- toetada piirkondlikke algatusi ja kohaliku tasandi ennetustööd;
- toetada vanemaealiste vaimset tervist ja ennetada väärkohtlemist nii kodudes kui hoolekandeesutustes;
- suurendada teadlikkust aktiivsena vananemisest.

Eelnevast tulenevalt on kohalikel omavalitsustel väga suur roll tegelemaks Eesti tervena vananemise keskkonna loomise ja vananeva ühiskonna väljakutsetega läbi ennetustöö. Kohalikel omavalitsustel on määrav roll easõbraliku keskkonna põhimõtete ellu rakendamises vastavalt dokumendile „Vanusesõbralik Eesti. Põhimõtted“ (<https://liiga.ee/vanemaealiste-huvikaitse/vanusesobralik-eesti/>), mis on edastatud ka sotsiaalministeeriumile.

Seni on olnud töö vanemaealiste arendamise ja kaasamisega sõltunud kohalike omavalitsuste heast tahtest ja on sõltunud kohalike sädeinimeste entusiasmist. Seetõttu pole vanemaealistele suuantud tegevus olnud Eestis süsteemne, puuduvad kvaliteedi nõuded ja valdkonnalt ei nõuta ühiskonna arengutega kaasas käimist. Töös vanemaealistega on oluline ennetustöö omavalitsustes ja kogukondades, mida sotsiaalhoolekanne ei sisalda.

Senioritöö probleemid omavalitsustes on esile toonud ka uuringus „Kuidas mõjutab KOV rahastatav senioritöö Eestis vanemaealiste ühiskonda kaasamist ja arengut“ (2021, https://liiga.ee/wp-content/uploads/2024/01/Seenioritoo_tegijate_uuring_Nova_vork_290622.pdf)

Head

Agu Laius

MTÜ Kuldne Liiga huvikaitsejuht,
vanemaealiste huvikaitsevõrgustiku eesistuja
(allkirjastatud digitaalselt)